

С. Г. Головко,

кандидат історичних наук, доцент
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0795-7166>

Н. М. Головко,

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-2033-9893>

ЖІНОЧЕ ОБЛИЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ В ДОБУ УНР

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03058, Київ, Україна
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
вул. Юрія Іллєнка, 36/1, 04119, Київ, Україна
E-mails: GolovkoS@ukr.net, natalijaholovko123@ukr.net

Мета: дослідження ролі українських жінок у становленні дипломатичної служби доби УНР у контекстах розвитку сучасної дипломатії. **Методи дослідження:** за результатами порівняльно-правового аналізу окреслено особливості реалізації гендерного підходу в розвитку сучасної дипломатичної служби; методи історико-хронологічної та історичної реконструкції застосовано задля відтворення ролі жінок в становленні української дипломатичної служби доби УНР; прогностичний метод використано як інструмент визначення перспектив подальшого розвитку принципу гендерної рівності у вітчизняній дипломатії та обґрунтуванні його значення для підвищення ефективності дипломатичної служби. **Результати:** актуалізовано проблему дотримання гендерного принципу в діяльності сучасної дипломатичної служби України, забезпечення умов його повноцінної реалізації та окреслено його історико-правові витоки; обґрунтовано позитивний вплив українських жінок на процес становлення вітчизняної дипломатичної служби УНР, розвиток зовнішньополітичних відносин та її позиціонування у світі як незалежної суверенної держави; виконано історіографічний аналіз окремих персоналій та охарактеризовано досягнення українських дипломаток окресленого періоду; обґрунтовано історичні витоки вітчизняних традицій дотримання принципу гендерної рівності в організації дипломатичної служби та визначено перспективи його подальшого розвитку в умовах європейського поступу України. **Обговорення:** історична роль жінок у розвитку української дипломатичної служби як умова реалізації гендерного підходу в сучасних умовах.

Ключові слова: жінки в українській дипломатії; дипломати доби УНР; історія дипломатії; становлення дипломатичної служби; гендерний підхід.

Постановка проблеми та її актуальність.

Дипломатична служба України є важливим інструментом захисту національних інтересів держави та прав громадян за кордоном, практичної реалізації зовнішньої політики. В умовах повномасштабної війни дипломатія є потужним рушієм, що формує коаліцію держав-партнерів для протидії воєнної агресії та захисту територіальної цілісності України. Дипломатичний

фронт не лише забезпечує постійну підтримку міжнародної спільноти у вирішенні нагальних питань оборони та безпеки, а й активно працює на перспективи повоєнного відновлення та відбудови України. Дипломатична діяльність пов'язана з широким спектром проблем, розв'язання переважної більшості з яких потребує неординарних та делікатних підходів, оскільки вони сублімують різні ментальності,

інтереси, культури та світогляди. Відтак, саме ця сфера традиційно особливо чутлива до найменших аспектів, одним із яких є гендерні пріоритети. Хоча для сучасного цивілізованого суспільства питання гендерної політики є достатньо чітко унормованим, воно залишається актуальним у контексті професійної діяльності дипломатів.

Попри європейську тяглість традицій вітчизняної дипломатії та відповідну законодавчу базу (Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Наказ МЗС України «Про затвердження Порядку організації роботи щодо реагування, запобігання та протидії проявам дискримінації за ознакою статі та сексуальним домаганням на робочому місці в системі органів дипломатичної служби» тощо), гендерне співвідношення у дипломатичній службі, зокрема щодо посадовців найвищого рангу, має суттєві відмінності. Частка жінок, що обіймали та обіймають посаду посла України в країнах Європи на сучасному етапі, не перевищує 8% [4]. Натомість цей показник, наприклад, для Норвегії, становить близько 30%. Щоправда, збільшення кількості жінок на дипломатичній службі в Європі пов'язане переважно із залученням їх до такої галузі дипломатії, як «м'яка або ненасильницька політика» (дипломатичні зусилля для покращення умов життя людей, розв'язання проблем рівності та миру, розв'язання етнічних конфліктів, підвищення регіональної безпеки тощо) [19].

На противагу викликам, з якими зустрічаються жінки-дипломати, виокремлюють і гендерно вмотивовані переваги та додаткові можливості: більш ефективне подолання формальних і неформальних гендерних бар'єрів та розширення контактів як результат співпраці з жінками – носіями традиційних цінностей країн-партнерів; формування атмосфери довіри та доброзичливості в переговорному процесі, оскільки жінки менше асоціюються з небезпекою; сприйняття результатів професійної діяльності завдяки традиційно більшій публічній увазі до жінки-дипломата [7, с. 11]. Аналіз гендерної структури кадрового потенціалу української дипломатичної служби за всю історію її існування показує, що з понад

480 Надзвичайних і Повноважних Послів України в країнах Європи зафіксовано діяльність 11 жінок, тобто, приблизно 2,3% [11]. Причому й ця незначна кількість нерівномірно розподілена за історичними етапами – переважна більшість припадає на період становлення та відродження української державності, позначені активним розвитком зовнішньої політики та дипломатії. Одним із таких періодів в історії державності є доба Української Народної Республіки (УНР). Попри його важливість у розвитку вітчизняної дипломатії, виконано незначну кількість наукових розвідок, присвячених представникам зовнішньополітичної служби, а дослідження ролі українських жінок-дипломатів практично відсутні.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Теоретико-методологічну та джерельну базу дослідження окресленої проблеми становлять: праці закордонних і вітчизняних дослідників, присвячені аналізу історичного розвитку принципу гендерної рівності в порівняльному контексті [3] та ролі жінок в українській історії, особливостей їхнього політичного та соціального статусу в різні її періоди [6], обґрунтовуються особливості реалізації принципу гендерної рівності в дипломатичній галузі, позитивного впливу діяльності жінок-дипломатів на ефективність дипломатичної служби [12]; аналітико-інформаційні матеріали щодо гендерних особливостей інформаційної служби в Україні та світі [7]; джерела з історії розвитку української дипломатії та її видатних діячів [2, 5, 18, 20].

Метою наукової статті є дослідження ролі українських жінок у становленні дипломатичної служби доби УНР у контексті розвитку сучасної дипломатії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні історико-культурологічні дослідження показують, що українські жінки традиційно відігравали важливу роль у процесах політичного та соціально-культурного життя нашого народу. Особливо яскраво це виявлялося на доленосних етапах історії України. Одним із таких етапів є доба УНР, позначена інтенсивними процесами національного державотворення. Упродовж 1917-1921 рр. відбулося становлення усіх ключових інституцій молодого держави, в

яких дипломатична служба мала особливе значення – відстоювання національних інтересів на світовій арені. Упродовж короткої, але яскравої історії (Генеральне секретарство міжнародних справ було утворене 22 грудня 2017 р., а в травні 1924 р. припинила діяльність Надзвичайна дипломатична місія УНР в Угорщині – останнє закордонне представництво УНР) відбулося становлення української дипломатичної служби. Її структура, функції та основні напрями діяльності відповідали прогресивним тенденціям розбудови тогочасної європейської дипломатичної служби та суголосні й сучасній дипломатії. Міністерство закордонних справ (МЗС) очолив Олександр Шульгин, під керівництвом якого українська дипломатія здобула перший значущий успіх на міжнародній арені – 1918 року було укладено мирний договір із представниками країн Четверного союзу, за яким Україна отримала міжнародне визнання як незалежна держава з правом встановлення дипломатичних відносин.

Перші дипломатичні представництва УНР були відкриті в Німеччині, Австрії, Османській імперії. Згодом їх мережа поширилася на Румунію, Іспанію, Болгарію, Швейцарію, Фінляндію, Скандинавські держави. Було сформовано консульську службу та її установи й відділи в дипломатичних представництвах [17]. За часів Директорії дипломатичні місії були надіслані до Бельгії, Великої Британії, Греції, Італії, США, були відкриті посольства в Естонії, Латвії, Чехословаччині, Угорщині, а також представництво у Ватикані. Представники тимчасового дипломатичного представництва УНР у Франції взяли участь у Паризькій мирній конференції [8]. З квітня 1918 р. працювали «Консульські курси», на яких за 10-ти тижневою програмою здійснювалася підготовка українських дипломатичних кадрів. Пріоритетом дипломатичної служби була інформаційна та видавнича діяльність, спрямована на популяризацію України як незалежної держави та налагодження міжнародної співпраці, надання консульських послуг та підтримка військово-санітарних місій із повернення полонених [17].

Зовнішньополітичну службу доби УНР, Гетьманату і Директорії очолювали О. Шульгин, В. Голубович, М. Любинський, М. Василенко, Д. Дорошенко, Г. Афанасьєв, В. Чехівський, К. Мацієвич, В. Темницький, А. Ливицький. Відтак, найвищі керівні посади як у зовнішньополітичному відомстві, так і дипломатичних представництвах обіймали чоловіки, що, втім, відповідало традиціям європейської та світової дипломатичної практики, які зберігаються й до сьогодні. Натомість у становленні широкої дипломатичної служби помітну роль відіграли українські жінки, які своєю наполегливою щоденною працею утверджували міжнародний імідж молоді суверенної держави.

Першою жінкою в історії української дипломатії, яка обіймала керівну посаду в дипломатичній службі УНР та зробила вагомий внесок у її розвиток, стала Надія Віталіївна Суровцова. Вона народилася 1896 р. в Києві. Дитячі роки пройшли в Умані, де майбутня дипломатка закінчила із золотою медаллю гімназію. Далі було навчання на вищих жіночих курсах та активна діяльність в Українському студентському земляцтві. На початку 1917 р. була делегована до Києва прогресивним українським студентством, готовим повернутися в Україну та активно сприяти її державотворенню. Н. Суровцову прийняв особисто Михайло Грушевський, який схвально оцінив ініціативу студентів та запропонував їй посаду інструктора Української Центральної Ради (УЦР) на Уманщині. У липні 1918 р. Надія Суровцова закінчила консульські курси при Київському університеті, організовані МЗС для підготовки фахівців дипломатичної служби. Вона була однією з двох жінок серед 30 кандидатів, які після курсів отримали право на дипломатичні посади. Після завершення навчання Д. Дорошенко призначив її начальником відділу преси Департаменту чужоземних зносин МЗС Української Держави. Вона реферувала газети, готувала щомісячні інформаційні видання про суспільно-політичне життя в Україні німецькою та французькою мовами, які мали надзвичайно важливе значення для популяризації української держави у світі [9, с. 21]. Саме тут відбулося її знайомство з В. Винниченком,

О. Шульгиним, К. Лоським, Є. Коновальцем. У період Гетьманату Н. Суровцева очолила Дипломатичний департамент, а згодом – відділ преси. Мала активну громадянську позицію та виступала проти зросійщення, брала участь у страйку проти запровадження офіційного діловодства російською мовою. За часів Директорії Н. Суровцову було включено секретарем Інформаційного бюро до складу української делегації, що вирушила наприкінці грудня 1918 р. до Франції на Версальську мирну конференцію, на яку вона не потрапила через дипломатичні труднощі. До квітня 1919 р. працювала у складі дипломатичної місії у Відні, Берні, Лозанні. Після звільнення з дипломатичної служби Н. Суровцова жила та працювала в Швейцарії і Австрії, брала активну участь у роботі Міжнародної жіночої Ліги Миру і Свободи [21, с. 191]. У Відні закінчила університет та 1920 року захистила дисертацію на тему «Богдан Хмельницький й ідея української державности», ставши першою українською жінкою, яка здобула ступінь доктора філософії. У роки життя за кордоном Н. Суровцова співпрацювала з відомими українськими та іноземними політичними діячами, вченими, митцями: Д. Андрієвським, К. Левицьким, В. Вишиваним, Д. Донцовим, А. Мельником, Дж. Адамсом, К. Каутським, М. Меленевським, В. О'Коннор-Вілінською, А. Крушельницьким та іншими.

З 1923 року, коли розпочалася так звана «українізація», у закордонних посольствах розпочалася активна агітаційна кампанія щодо повернення української інтелігенції на Батьківщину під гаслом її розбудови. Як і тисячі земляків, 1925 року Н. Суровцова повернулася до Харкова, де спочатку рецензувала і писала сценарії на кінофабриці, готувала інформаційні матеріали у Народному комісаріаті іноземних справ. Потім вирішила продовжити наукову діяльність та вступила до аспірантури історика Д. Багалія, хоча вже мала диплом доктора філософії, який совецькою владою визнавався як «буржуазний». Саме в цей час вона вступила до Спілки письменників України, де затоваришувала з О. Довженком, П. Тичиною, О. Вишнею, М. Бажаном, Ю. Яновським, В. Сосюрою, М. Хвильовим, Л. Курбасем. Як багато її знайо-

мих, 1927 року Суровцова була заарештована за надуманим звинуваченням у польсько-німецькому шпигунстві й ув'язнена на 5 років на Соловецьких островах, потім були табори Вологди, Іркутська, Владивостока, Колими. 1954 року була амністована, а в 1956 році реабілітована за сприяння Павла Тичини. До кінця життя Н. Суровцова проживала й займалася громадською роботою в Умані: упорядкувала бібліотеку для краєзнавчого музею; очолювала товариство охорони пам'яток історії та культури; організувала реставрацію костелу. Совецька влада намагалася ізолювати її від громадськості, вилучала її праці, спогади, щоденники, які й сьогодні становлять історичну цінність у контексті громадської, політичної та професійної діяльності видатної дипломатки.

Дипломатична служба стала важливим етапом професійної діяльності Драгоманової-Храпко Оксани Олександрівни. Українська діячка народилася 1894 року в родині О. Драгоманова (рідного брата М. Драгоманова та О. Пчілки, рідного дядька Л. Українки) [20, с. 150-151]. Зі срібною медаллю закінчила класичну гімназію у Варшаві [15]. Вищу освіту здобула на юридичному відділі Бестужевських курсів, ставши однією з перших жінок-правників цього періоду. Упродовж 1918-1920 рр. Оксана Олександрівна разом із чоловіком І. Храпком працювала в дипломатичній місії Української Держави та УНР у Петрограді, у юридичному відділі МЗС у Києві, в дипломатичному корпусі у Відні. Оскільки вільно володіла європейськими мовами, входила до складу дипломатичної місії Директорії на Версальську мирну конференцію. Після встановлення совецької влади в Україні вона залишилася за кордоном. Отримавши у Сорбонні європейський диплом правника, працювала адвокатом у Парижі, з 1923 року – у Берліні, де надавала юридичну підтримку українським емігрантам [15].

В історію громадсько-політичного життя О. Драгоманова-Храпко увійшла як одна із засновниць українського жіночого руху, член управи Української секції Міжнародної жіночої Ліги Миру і Свободи та учасниця міжнародних конгресів. У співпраці з В. О'Конор-Вілінською, Н. Суровцовою, Г. Келлер-Чикаленко брала

участь у роботі Міжнародного жіночого конгресу 1921 р. у Відні [1, с. 3-4]. Разом з Надією Суровцовою на запрошення Дж. Адамса здійснила турне миру в США та Канаді.

В українській дипломатичній службі працювала й Токаржевська-Карашевич Оксана Олександрівна, яка народилася 1897 року в Києві. Вона продовжила династію дипломатів – у 1919-1920 рр. працювала секретарем дипломатичної місії УНР у Стамбулі, яку очолював її батько О. Лотоцький [14, с. 149]. 1922 року Оксана Лотоцька стала дружиною працівника дипломатичного корпусу Яна Токаржевського-Карашевича. Він, так само як і багато тогочасних українських дипломатів, не мав спеціальної освіти, але наполегливо працював, здобуваючи теоретичні знання та практичні навички дипломатії. У часи Директорії О. Токаржевська-Карашевич виїхала до Туреччини разом з чоловіком, який у 1919-1921 рр. був радником дипломатичної місії та послом. У 1922 р. її чоловік обіймав посаду віце міністра закордонних справ і керівника міністерства УНР в екзилі. А вже 1924 року, залишивши дипломатичну службу, подружжя переїхало до Франції, а потім до Італії та Великої Британії [13]. Хоча на відміну від чоловіка Оксана Олександрівна не займала високих дипломатичних посад, завжди була дотична до дипломатичної служби. Займалася громадською діяльністю, брала участь в українському жіночому русі, писала статті на актуальну українську тематику, які публікувала у французьких та італійських виданнях. Разом із Н. Суровцовою та О. Драгомановою-Храпко з 1921 року також входила до Української Національної Секції Міжнародної Ліги Миру і Свободи [1, с. 3-4].

Долучилася до розбудови української дипломатії й Чикаленко-Келлер Ганна Євгенівна, яка народилася 1884 року на Херсонщині. Її батько Є. Чикаленко був відомим українським діячем, дипломатом та меценатом, сповідував у вихованні дітей національну ідею [16]. Гімназійну освіту Ганна здобувала в Одесі та Києві. Подальше навчання продовжила на факультеті природознавства в університеті Лозанни та літературно-історично-філософських студіях у Парижі. Також вивчала літературу та філософію

у Единбурзькому університеті, який закінчила з дипломом «Master of Arts» [10, с. 75]. У 1912 р. в Шотландії Ганна Євгенівна поєднала своє життя зі студентом З.Г. Келлером. Ґрунтовні знання іноземних мов та прагнення будувати незалежну українську державу спонукали Г.Є. Чикаленко-Келлер до роботи на державній службі УНР, де вона перекладала французькою та англійською мовою державні документи. За Гетьмана П. Скоропадського очільник дипломатичної місії у Швейцарії Є. Лукасевич запросив її на роботу. 31 жовтня 1918 р. її було прийнято до штату посольства в Берні. Згодом Ганна Євгенівна перейшла на роботу у прес-бюро дипломатичної місії. До її професійних обов'язків входив переклад інформаційних матеріалів про Україну з метою популяризації української держави в світі. Значною мірою саме завдяки українським дипломатам було організовано у жовтні 1919 р. гастролі Української Республіканської Капели під керівництвом Олександра Кошиця.

Державну службу поєднувала з громадською діяльністю. За сприяння дружини посла УНР в Болгарії Л. Шишманової-Драгоманової долучилася до активної участі в Міжнародній жіночій Лізі Миру і Свободи. Була авторкою статуту та ініціаторкою заснування в Кам'янці-Подільському Української жіночої національної ради. У червні 1920 р. Г. Чикаленко-Келлер виголосила доповідь на Міжнародному конгресі Союзу для виборчих прав жінок у Женеві та стала першою українкою, яка з високої трибуни представницького заходу світового масштабу говорила про проблеми українського народу. У цьому ж році фінансування дипломатичного представництва у Швейцарії практично припинилося. Ганну Євгенівну було переведено до Посольства в Берліні, де на той час радником працював її батько. Тут вона зосередилася головню на громадській діяльності. Брала участь у Міжнародному жіночому конгресі в Копенгагені, сприяла створенню Товариства оборони прав української жінки та Українського товариства жінок з вищою освітою. З кінця 1920-х рр. Г. Чикаленко-Келлер мешкала в Женеві, де продовжила роботу з міжнародними організаціями Ліги Націй. У 1931-1949 рр. прожи-

вала в Німеччині. Активно інформувала міжнародну спільноту про становище українців, більшовицькі репресії, Голодомор 1932-1933 рр. У 1934 р. увійшла до Світового союзу українок та очолила комітет зовнішніх зв'язків. Її зусиллями в Канаді було видано англomовну «Історію України» Д. Дорошенка [10, с. 80].

Висновки. Сучасна українська дипломатична служба, становлення якої відбувалося в добу Української Народної Республіки, розбудовується відповідно до тенденцій розвитку європейської і світової дипломатії та відроджує і втілює найкращі національні традиції. Історико-порівняльний аналіз показує, що українські жінки відіграли в цьому процесі важливу роль. Не маючи ключових посад у дипломатичних місіях, високоосвічені, інтелігентні, принципові та свідомі наші співвітчизниці стали амбасадорками української державності, культури та традицій. Вони забезпечували функціонування дипломатичних інституцій, готували офіційні документи, інформаційно-аналітичні матеріали, працювали перекладачами, презентували Україну світовій спільноті, ставши обличчям української дипломатії. Загально визнаним є внесок українських працівниць дипломатичної служби у розвиток міжнародного жіночого руху, відстоювання прав жінок в Україні та світі, підтримку українського народу та його прагнення до створення суверенної держави. Історія української дипломатії засвідчує усталені традиції долучення жінок до важливих суспільно-політичних процесів та демонструє прогресивні підходи щодо втілення принципу гендерної рівності. Сподіваємося, що в недалекому майбутньому його подальший розвиток знайде практичну реалізацію, зокрема й у кількісному співвідношенні жінок на дипломатичній службі, яке сягне, а, можливо, й перевищить європейські показники.

Література

1. Бачинська Б. Українська секція Ліги Мира і Свободи. *Наше життя*. Ч. 9. 1954. С. 3-4. URL: <https://unwla.org/media/magazine/our-life/195x/1954-09-september-magazine-Our-Life.pdf>.
2. Бура Л. Одна з будівничих (у честь 70 ліття Галини Чикаленко-Келлер). *Наше життя*. 1954. Ч. 9. С. 9. URL: <https://unwla.org/media/magazine/our-life/195x/1954-09-september-magazine-Our-Life.pdf>.
3. Гендерний підхід: історія, культура, суспільство / під ред. Гентош Л., Кісь О. Львів: ВТНЛ-Класика, 2003. 250 с.
4. День дипломата: скільки в Україні жінок-послів? URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-46652014>.
5. Женевець. Українські виступи на міжнародному терені. *Тризуб*. 1930. 26 (234). С. 9-15.
6. Жіночі студії в Україні: Жінка в історії та сьогодні: монографія за заг. ред. Смоляр Л.О. Одеса: Астропринт, 1999. 440 с.
7. Захарова О., Марценюк Т. Гендерні особливості дипломатичної служби в Україні та у світі. Київ: МЦПД, 2015. 52 с.
8. Історія та традиції зовнішньополітичної служби України. URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/DKS/86.htm>.
9. Кошова Н. Участь Надії Суровцової у становленні та діяльності Міністерства закордонних справ 1917-1918 рр. *Науковий вісник Національного музею історії України*. 2016. Вип. 1. Ч. 1. С. 18-23. URL: <https://visnyk.nmiu.org/index.php/nv/article/view/65/53>.
10. Матяш І., Старовойтенко І. Ганна Чикаленко-Келлер: перша українська жінка-дипломат – учасниця міжнародного форуму. *Зовнішні справи*. 2021. Том 31, № 5. С. 74-81.
11. Надзвичайні і Повноважні Посли України в країнах Європи. URL: <https://bitly.ws/3g87J>.
12. Окладна М.Г., Менькова Л.С. Жінка на дипломатичній службі: історія, проблеми та перспективи. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. № 2. С. 40-46.
13. Осташко Т. Історик, дипломат, лицар. Ким був князь Іван Токаржевський-Карашевич. URL: <https://tyzhden.ua/istoryk-dyplomatytsar-kym-buv-kniaz-ivan-tokarzhevskiy-karashevych/>.
14. Полонська-Василенко Н. *Видатні жінки України*. Вінніпег-Мюнхен, 1969. С. 149.
15. Скрипка Т. Оксана Драгоманова. URL: <https://www.t-skrypka.name/KosachFamily/OksanaDragomanova.html>.
16. Старовойтенко І.М. Родина Чикаленків у громадсько-культурному житті України. URL:

<http://biography.nbu.gov.ua/data/vidannya/7/JRN/pdf/15.pdf>.

17. 100-річчя дипломатичної служби України. URL: <https://malaga.mfa.gov.ua/news/61988-100-richchya-diplomatichnoji-sluzhbi-ukrajini>.

18. Суровцова Н. Спогади. Київ: Видавництво ім. Олени Теліги, 1996. 432 с.

19. Тишко І. Обирай: ти посол чи жінка? МЗС України розпочинає боротьбу з гендерними стереотипами. URL: <https://www.Eurointegration.com.ua/articles/2016/09/27/7055004/>.

20. Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості упор. Просалової В.А. Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. 480 с.

21. Хорунжий Ю. Шляхетні українки: Есеї-парсуни. Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 2004. С. 186-206.

References

1. Bachynska B. Ukrainska sektsiia Lihy Myra i Svobody. Nashe zhyttia. Ch. 9. 1954. S. 3-4. URL: <https://unwla.org/media/magazine/our-life/195x/1954-09-september-magazine-Our-Life.pdf>.

2. Bura L. Odnа z budivnychkyh (u chest 70-littia Halyny Chykalenko-Keller). Nashe zhyttia. 1954. Ch. 9. S. 9. URL: <https://unwla.org/media/magazine/our-life/195x/1954-09-september-magazine-Our-Life.pdf>.

3. Gendernyi pidkhid: istoriia, kultura, suspilstvo / pid red. Hentosh L., Kis O. Lviv: VTNL-Klasyka, 2003. 250 s.

4. Den diplomata: skilky v Ukrainy zhinok-posliv? URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-46652014>.

5. Zhenevets. Ukrainski vystupy na mizhnarodnomu tereni. Tryzub. 1930. 26 (234). S. 9-15.

6. Zhinochi studii v Ukraini: Zhinka v istorii ta sohodni: monohrafiia za zah. red. Smoliar L.O. Odesa: Astroprynt, 1999. 440 s.

7. Zakharova O., Martseniuk T. Henderni osoblyvosti dyplomatychnoi sluzhby v Ukraini ta u sviti. Kyiv: MTsPD, 2015. 52 s.

8. Istoriia ta tradytsii zovnishnopolitychnoi sluzhby Ukrainy. URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/DKS/86.htm>.

9. Koshova N. Uchast Nadii Surovtsovoi u stanovlenni ta diialnosti Ministerstva zakordonnykh sprav 1917-1918 rr. Naukovyi visnyk Natsionalnoho muzeiu istorii Ukrainy. 2016. Vyp. 1. Ch. 1. S. 18-23. URL: <https://visnyk.nmiu.org/index.php/nv/article/view/65/53>.

10. Matiash I., Starovoitenko I. Hanna Chykalenko-Keller: persha ukrainska zhinka-dyplomata – uchasnytsia mizhnarodnoho forumu. Zovnishni spravy. 2021. Tom 31, № 5. S. 74-81.

11. Nadzvychaini i Povnovazhni Posly Ukrainy v krainakh Yevropy. URL: <https://bitly.ws/3g87J>.

12. Okladna M.H., Menkova L.S. Zhinka na dyplomatychnii sluzhbi: istoriia, problemy ta perspektyvy. Pravo ta innovatsiine suspilstvo. 2020. № 2. S. 40-46.

13. Ostashko T. Istoryk, dyplomata, lytsar. Kym buv kniaz Ivan Tokarzhevskyi-Karashevych. URL: <https://tyzhden.ua/istoryk-dyplomata-lytsar-kymbuv-kniaz-ivan-tokarzhevskij-karashevych/>.

14. Polonska-Vasylenko N. Vydatni zhinky Ukrainy. Vinnipeh-Miunkhen, 1969. S. 149.

15. Skrypka T. Oksana Drahomanova. URL: <https://www.t-skrpka.name/KosachFamily/OksanaDragomanova.html>.

16. Starovoitenko I.M. Rodyna Chykalenkiv u hromadsko-kulturnomu zhytti Ukrainy. URL: <http://biography.nbu.gov.ua/data/vidannya/7/JRN/pdf/15.pdf>.

17. 100-richchia dyplomatychnoi sluzhby Ukrainy. URL: <https://malaga.mfa.gov.ua/news/61988-100-richchya-diplomatichnoji-sluzhbi-ukrajini>.

18. Surovtsova N. Spohady. Kyiv: Vydavnytstvo im. Oleny Telihy, 1996. 432 s.

19. Tyshko I. Obyrai: ty posol chy zhinka? MZS Ukrainy rozpochynaie borotbu z hendernymy stereotypamy. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/09/27/7055004/>.

20. Ukrainska diaspora: literaturni postati, tvory, biobibliografichni vidomosti upor. Prosalovoi V.A. Donetsk: Skhidnyi vydavnychy dim, 2012. 480 s.

21. Khorunzhyi Yu. Shliakhetni ukrainky: Esei-parసుny. Kyiv: Vydavnytstvo imeni Oleny Telihy, 2004. S. 186-206.

Svitlana Holovko, Nataliia Holovko

THE FEMALE FACE OF UKRAINIAN DIPLOMACY IN THE UPR ERA

National Aviation University
Liubomyra Husara Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Yuriia Illienka St, 36/1, 04119, Kyiv, Ukraine
E-mails: GolovkoS@ukr.net, natalijaholovko123@ukr.net

Purpose: to study the role of Ukrainian women in the formation of the diplomatic service of the UPR era in the context of the development of modern diplomacy. **Research methods:** based on the results of comparative legal analysis, the peculiarities of the implementation of the gender approach in the development of modern diplomatic service; methods of historical and chronological and historical reconstruction are used to recreate the role of women in the formation of the Ukrainian diplomatic service of the UPR era; the prognostic method is used as a tool for determining the prospects for further development of the principle of gender equality in domestic diplomacy and justifying its importance for improving the effectiveness of diplomatic service. **Results:** the problem of observance of the gender principle in the activities of the modern diplomatic service of Ukraine, ensuring the conditions for its full implementation and outlining its historical and legal origins is actualized; the positive influence of Ukrainian women on the process of formation of the national diplomatic service of the Ukrainian People's Republic, the development of foreign policy relations and its positioning in the world as an independent sovereign state is substantiated; the historiographical analysis of individual personalities and the achievements of Ukrainian diplomats of the specified period are carried out; the historical origins of the national traditions of observance of the principle of gender equality in the organization of the diplomatic service are substantiated and the prospects for its further development in the context of Ukraine's European progress are determined. **Discussion:** the historical role of women in the development of the Ukrainian diplomatic service as a condition for the implementation of a gender approach in modern conditions.

Key words: women in Ukrainian diplomacy; diplomats of the UPR era; history of diplomacy; formation of the diplomatic service; gender approach.

Стаття надійшла до редакції 07.03.2024